

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Arvingen

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Arvingen", i Goldschmidt, M. A.: *Arvingen*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1988, s. 78. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt01-shoot-idm140700593252320/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Arvingen

gjøre sin store Tour i Europa, og han søgte et Menneske, der kunde reise med ham, ikke som Lærer, ikke som Hovmester, men som Ven, En, der kunde paavirke den unge Herre, om mulig modarbeide hans Spillelyst, skaffe sig Autoritet over ham, føre ham ind i andre Interesser. At finde et saadant Menneske var jo yderst vanskeligt. Sønnen havde Venner nok; men dem burde han netop bort fra. Et ungt Menneske af den Slags, som man kunde ønske, som selv havde en Fremtid og Noget at opgive, var det jo vanskeligt at byde en Erstatning. Hvad skulde man gjøre? Hvor skulde man søge en saadan Fugl Phønix?

Dette var Grevens Grundtanke, og inden jeg ret mærkede den og dens Forbindelse med hans Venskab for mig, havde han saa omhyggelig som mulig søgt at udfinde, hvad jeg egentlig eftertragtede i Verden, hvor det Punkt var, hvorfra jeg kunde fristes.

Da han saa, at jeg havde faaet Øinene op for hans Plan, rykkede han endelig helt frem med den. Han sagde:

«Jeg troer, at jeg flere Gange har havt Leilighed til at udtale mig saadan for Dem, at De ikke kan tvivle om den virkelige Agtelse, jeg nærer for Deres danske Folk, og i visse Maader vilde jeg rose mig af, selv at være en god dansk Mand, skjøndt jeg veed, at de, som kalde sig egenlige Danske, ikke vilde være saa høflige at nøies med at smile ad en saadan Paastand af en Holstener. Men det ville vi nu ikke tale om. Hvad i den Henseende feiles eller forskyldes, kommer ikke os To ved. Jeg talte om min Agtelse for dette Folk. Jeg behøver ikke tilfoie den Forsikkring, at jeg ogsaa anseer det for et modigt Folk. Men det er ikke noget krigersk Folk. Det er ikke stort nok dertil; at være krigersk er det Samme som at være ærgjerrig og have store Planer. Alt er her indrettet paa Forsvar, og den militaire Organisation er bleven gennemtrængt af den civile, borgerlige, hyggelige Aand, der maaskee i andre Henseender er en Prydelse for Nationen. Det er her ligesaa stor en Ære for en Søn af en adelig eller anden betydelig Familie at blive Student som i andre Lande at blive Officier og gjøre et Felttog med. I andre Lande, f. Ex. England, Preussen, Østerrig, seer Staten og den oplyste offentlige Mening helst, at store Familiers Sønner helige sig til Militairstanden, dels vistnok fordi Soldaterne derved komme i Hænderne paa en Classe, der har Noget at tabe, men ogsaa fordi man ønsker, at Officiererne skulle være uafhængige *gentlemen*, og at Familierne skulle bevare en ridderlig Tradition, at der i det høiere

Liv skal være, hvad Engelskmændene kalde *pluck*. Seer De nu, med al Respect for de danske *gentlemen*-Officerer: Aanden her er og maa være en anden. Man bliver Officer, som man bliver Embedsmand, for at komme i en anstændig Vei og gifte sig. Adgangen er aaben for Alle, ligesom Enhver kan blive Guds Ords Forkynder, blot ved at tage Examen. Alle ere naturligvis Kammerater, og da Formuen i dette Land er meget delt, er Majoriteten ikke meget formuende, og den herskende Tone er derfor præget af et vist borgerligt Sparsommeligheds Hensyn. Jeg kritiserer ikke dette; det er upaatvivlelig meget agtværdigt og demokratisk; *mais ce n'est pas la guerre*, det er ikke krigersk. Der er for megen Idyl og for lidt Eventyrlighed. Saavidt jeg har kunnet lægge Mærke til Dem, er dette ikke Deres Formaal og Opgave. En anden ældre Mand vilde maaskee sige, at De er en Sværmer; men jeg kan endnu huske min Ungdom saa godt, at jeg blot kalder Dem ung og romantisk. De søger Krigen som en Metier, som et Middel til usædvanlig Udmærkelse. Jeg vil ikke sige Dem den Compliment, at De er for stor til de smaa Forhold; thi ingen Mand er for stor til sit Land. Men De behøver at komme ud og tumle Dem og finde en Chance. Savoyarden Eugen og Liefländeren Loudon søgte og fandt en saadan Chance til at blive østerrigske Feltmarschaller, ikke at tale om Moritz af Sachsen! Jeg bruger disse Navne som store Exempler, og jeg siger ikke, at De skal have netop samme Held; men De skal have en Chance for at bruge Dem selv. Det er Grunden, hvorfor jeg efter samvittighedsfuld Overveielse kan rykke frem med mit egenlyttige Forslag: reis med min Søn. Jeg troer, at medens De gjør mig en ubeskrivelig Tjeneste derved, kan det føre til Deres egen Lykke. De vil komme i Forbindelser, hvoraf De kan drage Nytte, og skulde De efter nogen Tids Forløb finde, at jeg har taget fejl, saa – ja, saa haaber jeg, det dog skal vise sig, at De ikke har taget fejl.»

Saa meget dette end i visse Maader svarede til mine Reisedrømme, stødte det dog paa Hindringer, dels i min Uafhængighedsfølelse, dels i de Forhold, der bandt mig til Hjemmet. Desuden kan jeg heller ikke sige, at jeg fæstede Lid til Grevens Ord om, at jeg kunde gjøre min Lykke i en anden europæisk Stat; Forholdene syntes mig ikke længer at være som i Prinds Eugens og Loudons Tider, og de eneste Lande, hvor en pludselig og usædvanlig Lykke kunde naaes ved et dristigt Greb, forekom mig stadig at være i Orienten, især i Persien, eller ogsaa i Afghanistan, hvor man tillige kunde komme til at staae imod